

Številka: 0240-14/2014-2 /1802/
Datum: 1. 3. 2016

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

Ravnateljem in strokovnim delavcem vzgojno-izobraževalnih zavodov ter kulturnih ustanov

Poljanska cesta 28
1000 Ljubljana
T 01 30 05 100
F 01 30 05 199
www.zrss.si

Zadeva: Vabilo in program nacionalnega strokovnega posveta Pismenost za gledališče

Spoštovani!

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (ZRSS), Slovenski gledališki inštitut (SLOGI), Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), Ministrstvo za kulturo (MK) ter Cankarjev dom v Ljubljani vas vabimo na celodnevni nacionalni strokovni posvet **Pismenost za gledališče**, ki bo v torek, **19. aprila 2016, v Cankarjevem domu v Ljubljani**.

Namen posveta

- Na celodnevem strokovnem posvetu o kulturno-umetniški vzgoji na področju gledališča bodo predstavniki dramskih in lutkovnih gledališč z interdisciplinarno skupino strokovnjakov obravnavali vprašanja gledališke pismenosti mladega občinstva ter strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter kulturi.
- V bogatem programu, ki ga pripravljamo v sodelovanju s kulturnimi ustanovami in producenti s področja uprizoritvenih umetnosti, želimo predstaviti pomen in učinke načrtne gledališke kulturno-umetniške vzgoje ter spodbuditi tesnejše sodelovanje med vzgojno-izobraževalnimi zavodi in kulturnimi ustanovami/umetniki.
- Po plenarnem delu bomo v različnih delavnicah z različnih zornih kotov spoznali gledališki jezik ter nadgrajevali gledališka znanja in spoznanja.

Pomembno!

1. Število udeležencev je omejeno, zato se čim prej elektronsko prijavite.
2. Prijavite se od **1. 03. 2016** do **12. 04. 2016** na spletnem naslovu <http://www.zrss.si/prijava/pismenost-za-gledalisce>
3. Udeleženci prejmete ustrezna potrdila o udeležbi.
4. **Kotizacije ni.**

Z veseljem vas pričakujemo na posvetu in vas pozdravljamo!

dr. Vinko Logaj,
direktor Zavoda RS za šolstvo

Organizacijski odbor: Vladimir Pirc (ZRSS), Mojca Jan Zoran (SLOGI), Sandra Jenko (SLOGI), Nataša Bucik (MK), Nada Požar Matijašič (MIZŠ) in Renata Šebez (CD)

Priloga: Program posveta Pismenost za gledališče

Program strokovnega posveta PISMENOST ZA GLEDALIŠČE:

- 8.30 – 9.00 *Prihod in registracija*
- 9.00 – 9.15 *Vladimir Pirc (Zavod RS za šolstvo), Nada Požar Matijašič (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport) in Nataša Bucik (Ministrstvo za kulturo): Medresorsko sodelovanje pri kulturno-umetniški vzgoji na nacionalni ravni*
- 9.15 – 9.20 *Mojca Jan Zoran (Slovenski gledališki inštitut): Pismenost za gledališče*
- 9.20 – 9.50 *dr. Ljubica Marjanovič Umek: Različne predstave za različno stare otroke: pogled razvojne psihologije, predavanje*
- 9.50 – 10.45 **Kako prepoznati kakovostno gledališko predstavo za otroke in mlade?, strokovno omizje**
- 10.45 – 11.00 *Odmor*
- 11.00 – 11.55 **Gledališko opismenjevanje strokovnih delavcev, strokovno omizje**
- 11.55 – 12.50 **Doživljajsko gledališče, strokovno omizje**
- 12.50 – 13.45 **Ustvarjalnost po meri: povezovalno, lokalno in fleksibilno, strokovno omizje**
- 13.45 – 14.45 *Odmor za kosilo*
- 14.45 – 15.45 **Delavnice 1. sklop:**
*Prva gledališka izkušnja za najmlajše, Katja Povše in Mateja Ocepek (do 20 udeležencev)**
*Dediščina gledališča: Po sledih Hamleta, Sandra Jenko (do 30 udeležencev)**
*Družina mladih muzealcev: Kako ohranjamo lutke?, Nadja Ocepek, Tjaša Tomšič in Zala Kalan (do 30 udeležencev)**
*Doživljanje in analiza gledališke predstave, Ira Ratej (do 40 udeležencev)**
- 15.45 – 16.00 *Odmor*
- 16.00 – 17.00 **Delavnice 2. sklop:**
*Kamišibaj, Igor Cvetko, Jerca Cvetko, Jure Engelsberger, Rok Glavan, Jelena Sitar Cvetko (do 30 udeležencev)**
*Impro, Mojca Funkl (do 25 udeležencev)**
*Uprizoritvena izkušnja, Mojca Dimec (do 25 udeležencev)**
*Kako ne-pripraviti mladih na obisk gledališke predstave, Špela Šinigoj (do 40 udeležencev)**
- po 18.00 **Programi ljubljanskih kulturnih ustanov s področja gledališča**

* Vsak udeleženec se v popoldanskem delu posveta udeleži dveh delavnic – iz vsakega sklopa izbere po eno. Prijave so možne do zapolnitve prostih mest. V primeru zasedenosti lahko izberete drugo, še nezasedeno delavnico iz sklopa.

Povzetki vsebin strokovnega posveta PISMENOST ZA GLEDALIŠČE

Različne predstave za različno stare otroke: pogled razvojne psihologije, predavanje

dr. Ljubica Marjanovič Umek (profesorica za razvojno psihologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani)

V predavanju bomo predstavili nekatere specifičnosti malčkovega/otrokovega/mladostnikovega razvoja in učenja, za katere ocenjujemo, da so ključnega pomena pri pripravi (z vidika vsebine, uprizoritvenih pristopov) gledaliških predstav in izbiri s strani staršev, vzgojiteljev, učiteljev. Zanimale nas bodo tako spoznavne (npr. mišljenje, govor, metaspoznavne zmožnosti) kot socialne (npr. socialno razumevanje, prijateljstvo, empatija) in čustvene zmožnosti (npr. doživljanje in izražanje osnovnih in sestavljenih čustev, čustveno reguliranje, identifikacija) otrok. Posebej bomo spregovorili tudi o velikih individualnih razlikah med enako ali podobno starimi otroki, na katere poleg dispozicij vplivata tudi kulturni in socialni kapital, ki so ga posamezniki deležni v različnih razvojnih obdobjih. V tem kontekstu bomo izpostavili pomembne/kompetentne odrasle osebe, ki so lahko bolj ali manj učinkovite pri pripravi malčkov/otrok/mladostnikov na gledanje predstav, še posebej tistih s problemskimi vsebinami.

Kako prepoznati kakovostno gledališko predstavo za otroke in mlade?, strokovno omizje

Moderator: **Nika Arhar** (gledališka kritičarka in kulturna novinarka)

Sodelujejo: **Mojca Jan Zoran** (direktorica Slovenskega gledališkega inštituta), **Suzana Krvavica** (profesorica slovenskega jezika na Gimnaziji Novo mesto), **dr. Ljubica Marjanovič Umek** (profesorica za razvojno psihologijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani), **Martina Maurič Lazar** (docentka za področje lutkarstva na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani), **Barbara Rogelj** (vodja kulturno-vzgojnega programa v Cankarjevem domu, Ljubljana)¹

K vprašanjem in dilemam pri izbiranju kakovostnih predstav za mlado občinstvo iz obsežne gledališke ponudbe bomo pristopili skozi gledališko, razvojno-psihološko in pedagoško perspektivo. katerim kriterijem naj bi sledili pri izboru predstav za otroke in mlade ter kako gledališki ustvarjalci razumejo mlado občinstvo in pristopajo k ustvarjanju glede na izbrano starost gledalcev? Lahko dobra predstava nagovori širše definirano starostno skupino ali je lahko – nasprotno – celo škodljiva, če vsebina in umetniški izraz podcenjujeta ali precenjujeta ustreznost za določeno starostno skupino? Kako presojava, kaj otroke in mlade zanima, kaj potrebujejo, kakšno je njihovo razumevanje in kako doživljajo odrski svet? Kako odrasli ocenjujemo gledališke vsebine in načine njihovega podajanja? In končno, kako si lahko pomagamo s strokovnimi priporočili in izbiri, ki jih namesto nas opravijo festivali ali druge kulturno-vzgojne platforme?

Gledališko opismenjevanje strokovnih delavcev, strokovno omizje

Moderator: **Zala Dobovšek** (gledališka kritičarka in dramaturginja)

Sodelujejo: **Mojca Dimec** (profesorica na Srednji vzgojiteljski šoli in gimnaziji Ljubljana, umetniški gimnaziji, smer sodobni ples in dramsko-gledališka smer), **Nataša Barbara Gračner** (docentka za področje dramske igre in umetniške besede na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani), **Ira Ratej** (dramaturginja v Mestnem gledališču ljubljanskem), **Jelena Sitar Cvetko** (docentka na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem), **Matjaž Šmalc** (samostojni strokovni svetovalec za gledališko dejavnost pri Javnem skladu Republike Slovenije za kulturno dejavnost)

Izhodišče strokovnega omizja se bo navezalo na dve ključni vprašanji: ali so učitelji in drugi strokovni sodelavci, ki mlade peljejo v gledališče, dovolj gledališko pismeni, da mlade ustrezno pripravijo na ogled in razumevanje predstave ter kje lahko dobijo potrebne gledališke

¹ Udeleženci vseh strokovnih omizij in izvajalci delavnic so navedeni po abecednem vrstnem redu.

kompetence, da uprizoritveno umetnost kvalitetno vključijo v učni proces? V pogovoru bodo sodelovali gostje, ki se v različnih okoljih (osnovna in srednja šola, fakulteta, ljubiteljska umetnost, poklicna gledališča) ukvarjajo z metodami gledališke pedagogike, pri čemer se srečujejo s problematiko kontinuirane vzgoje v sklopu gledališke pismenosti in to problematiko vsak na svoj način rešujejo. Njihove raznovrstne izkušnje bodo ponudile vpogled v sistem tovrstnega izobraževanja in poudarile nujnost razvijanja gledališkega opismenjevanja v šolskem sistemu – tako pri učiteljih in strokovnih delavcih, kot pri učencih.

Doživljajsko gledališče, strokovno omizje

Moderator: **Jelena Sitar Cvetko** (docentka na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem)

Sodelujejo: **Igor Cvetko** (etnomuzikolog, kustos, lutkar in ilustrator, Lutkovne gledališče Zapik), **Katja Povše** (lutkovna ustvarjalka, animatorka in režiserka, AEIOU gledališče za dojenčke in malčke), **Nena Radmelič** (učiteljica razrednega pouka na OŠ Valentina Vodnika, Ljubljana), **Anže Virant** (dramaturg, Hiša otrok in umetnosti)

»V sodobnem gledališču gledalci prevzemajo svoj del odgovornosti za to, kaj bodo tam doživeli, na kakšen način se bodo na predstavo čustveno odzivali in kaj si bodo o njej mislili. Morda bodo vanjo celo posegli in tako vplivali na njen tok. Tudi otroci kot obiskovalci sodobnega gledališča radi sprejmejo enakovreden dialog z igralci, če jim je ta ponujen.« Doživljajsko gledališče, kot ga imenuje Uroš Trefalt v selektorskem poročilu zadnjega bienala slovenskih lutkovnih ustvarjalcev, gledalce vabi k skupni igri in soustvarjanju predstave. Takemu pristopu seveda ne ustreza več klasični gledališki prostor, ki deli prisotne na igralce in gledalce. Gledalci se po prostoru gibljejo na način labirinta, igrišča, poligona od atrakcije do atrakcije, od prizorišča do prizorišča, od igrala do igrala... Znajdejo se v različnih vlogah: so raziskovalci, igralci, svetovalci, opazovalci, preizkuševalci, včasih celo gledalci. Interaktivno gledališče napade vseh pet čutov in spodbuja ustvarjalnost, deluje pa na način otroške igre.

Ustvarjalnost po meri: povezovalno, lokalno in fleksibilno, strokovno omizje

Moderator: **Ira Ratej** (dramaturginja Mestnega gledališča ljubljanskega)

Sodelujejo: **Mojca Kolin** (ravnateljica OŠ Frana Roša, Celje), **Saša Ogrizek** (podsekretarka oddelka za kulturo Mestne občine Ljubljana), **Goro Osojnik** (vodja Gledališča Ane Monroe, Ljubljana), **Alma Selimovič** (vodja razvojnih projektov Zavoda Bunker, Ljubljana), **Saša Šepec** (organizatorka in koordinatorka kulturnih programov v Kulturnem centru Janeza Trdina, Novo mesto), **Nina Ukmar** (direktorica Kosovelovega doma, Sežana)

Dostopnost umetniških del je ena od najpomembnejših strateških usmeritev v Nacionalnem programu za kulturo 2014-2017, saj se je izkazalo, da se večina gledališke produkcije "gnete" v večjih mestih ter le majhen delež prodre v manjša mesta in še manjši na podeželje. Predstavili bomo obstoječe modele sodelovanja med ustvarjalci, lokalnimi skupnostmi in šolami. Nato se bomo posvečali vprašanju: kako pripeljati gledališča neposredno v šole in v območja s skromno kulturno infrastrukturo? So neformalne osebne povezave med učitelji, kulturnimi koordinatori iz lokalnih skupnosti in producenti učinkovit način za vzpostavitev kvalitetne in raznolike kulturne ponudbe? Kako lahko izboljšamo fleksibilnost producentov in ustvarjalcev umetniških vsebin? Predstavili bomo uspešne primere dobrega sodelovanja in poskušali opredeliti vlogo lokalnih skupnosti in pedagogov pri spodbujanju živahnejšega kulturnega življenja v manjših skupnostih.

Prva gledališka izkušnja za najmlajše, delavnica

Mateja Ocepek in Katja Povše (AEIOU gledališče za dojenčke in malčke)

Število udeležencev: do 20

V AEIOU gledališču za dojenčke in malčke (www.aeiou.si) nastajajo predstave vizualnega in fizičnega gledališča ter gledališča predmetov. Ustvarjalci skrbimo za usklajenost vsebine, zvočne in likovne podobe, hkrati pa tudi za prilagojenost predstave psihološki in fizični stopnji razvoja najmlajših. Medsebojna povezanost različnih umetniških zvrsti pripomore k celovitemu prvemu stiku malčkov s svetom umetnosti in gledališča. Na delavnici bomo odkrivali, kako lahko gledališko umetnost približamo najmlajšim. Na podlagi večletnih izkušenj bomo predstavili, kako z različnimi zvočnimi, likovnimi in gledališkimi izrazili pristopimo k malčkom in jim pripravimo prvo pozitivno gledališko izkušnjo.

Dediščina gledališča: Po sledih Hamleta, delavnica

Sandra Jenko (kustosinja pedagoginja, Slovenski gledališki inštitut)

Število udeležencev: do 30

Minljivost uprizoritvene umetnosti poveča pomen dokumentiranja, zbiranja in ohranjanja gledališke dediščine. Gledališki muzej kot zakladnica gradiva in znanja nas lahko s sprehodom v preteklost pouči tudi o gledališki sedanjosti in pripomore k razumevanju gledališke umetnosti. Slovenski gledališki inštitut nudi vsebinsko pestro ponudbo kulturno-umetnostne vzgoje, ki je pripravljena in oblikovana za različne starostne skupine z namenom gledališkega opismenjevanja in spodbujanja ustvarjalnosti. Kot primer se bomo skupaj podali po sledih Hamleta, od londonskega elizabetinskega gledališča do njegove uveljavitve v slovenskem prostoru, hkrati pa na interaktiven način spoznali vsebino Shakespearove drame, sporočilnost besedila in lastnosti dramskih likov. Delavnica predstavlja model, kako mladim z zgodovinskimi utrinki in uprizoritvenimi elementi celovito in doživeto približati dramatiko.

Družina mladih muzealcev: Kako ohranjamo lutke?, delavnica

Zala Kalan in Nadja Ocepek, Tjaša Tomšič (Lutkovno gledališče Ljubljana – Lutkovni muzej)

Število udeležencev: do 30

Minljivost uprizoritvene umetnosti poveča pomen dokumentiranja, zbiranja in ohranjanja gledališke dediščine. Tudi lutke se z leti utrudijo. Postarajo se, obrabijo in poškodujejo ... Kako z otroki odkrivati skrivnosti muzejskega raziskovalnega dela in ugotavljati, kaj se zgodi z lutkami, ko zaključijo svojo gledališko zgodbo? V sklopu muzejskega oddelka v Lutkovnem gledališču Ljubljana spodbujamo ustvarjalnost in pomen ohranjanja lutkovne dediščine izpostavljamo skozi različne doživljajske delavnice, ki so vselej zasnovane veččutno. Z najmlajšimi obiskovalci skozi igro spoznavamo, kako deluje muzej in širimo znanje o lutkovni umetnosti. Ogledujemo si predmete, se jih dotikamo, poslušamo glasbo iz lutkovnih predstav in preizkušamo različne postopke. Delavnice so zasnovane tako, da dopolnjujejo in nadgrajujejo pridobljeno znanje pri pouku, saj vključujejo znanja z različnih področij.

Doživljanje in analiza gledališke predstave, delavnica

Ira Ratej (dramaturginja, Mestno gledališče ljubljansko)

Število udeležencev: do 40

Gledališka predstava ni samo prestavitev nekega literarnega dela na oder, pač pa je samostojno umetniško delo, ki v celoto povezuje različne tipe umetniškega izražanja. Ogled gledališke predstave je kompleksno perceptivno in kognitivno doživetje, ki s svojo neposrednostjo, že samo napeljuje k razmisleku o videnem, o vsem tistem, kar se je gledalcu sprožilo v procesu opazovanja. Ne gre samo za vrednotenje kvalitete gledališke uprizoritve, marveč za branje in dekodiranje posebnosti uporabljenih izraznih sredstev in relevantnosti sporočila.

Kamišibaj, delavnica

Igor Cvetko, Jerca Cvetko, Jure Engelsberger, Rok Glavan, Jelena Sitar Cvetko (Društvo Kamišibaj Slovenija)

Število udeležencev: do 30

Kami pomeni japonsko papir, *šibaj* pa dramo, gledališče. Oblika pripovedovanja ob slikah v malem lesenem odru se je razcvetela na Japonskem med tridesetimi in petdesetimi leti prejšnjega stoletja, zamrla, zadaj pa po vsem svetu zanjo ponovno raste interes. Za Japonce tako značilen minimalizem velja tudi za umetnost kamišibaja. Videti je preprosto, a tu so na delu likovna umetnost, literatura, strip, film, gledališče ... Vse to vsebuje kamišibaj, pa vendarle je sam specifična in samosvoja umetniška zvrst. Izvajalec kamišibaj predstave nastopa, a ni igravec. Ko ustvarja, išče sozvočje med sliko in besedo; išče avtentičnost, najprej znotraj lastnega izraza, potem pa še v komunikaciji z občinstvom. Japonci to imenujejo kyokan. Kamišibaj ponuja veliko priložnosti tudi vzgojiteljem, učiteljem in terapevtom. Številni ga že uspešno uporabljajo pri svojem delu. Delavnica poleg predstavitve vključuje demonstracijske predstave in zasnovo za preprost kamišibaj udeležencev.

Impro, delavnica

Mojca Funkl (igralka in pedagoginja improvizacijskega gledališča)

Število udeležencev: do 25

Improvizacijske vaje so eno od najučinkovitejših orodij za vstop v gledališko ustvarjanje. Z njihovo pomočjo krepimo tiste spretnosti, ki so nujni pogoj za kakršnokoli gledališko ustvarjanje in se tako igraje seznanjamo s temelji gledališke igre. Skupaj z Mojco Funkl bomo izvedli nekaj vaj za vzpostavljanje fokusa, koncentracije in stimulacije – prvin iz abecede gledališča, ki pa jih lahko vključujemo tudi na druga področja.

Uprizoritvena izkušnja, delavnica

Mojca Dimec (profesorica, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana, umetniška gimnazija, smer sodobni ples in dramsko-gledališka smer)

Število udeležencev: do 25

V delavnici uprizorjanja bomo izhajali iz različnih vrst besedil, ne nujno dramskih, in iz njihovih uprizoritvenih možnosti. S pomočjo psihofizične akcije, ki sledi razmišljanju o prostoru in času, premiku in gibu ter izgovorjeni besedi, njenem ritmu in estetski asociativni moči, bomo realizirali uprizoritveni dogodek. Z besedilom bomo stopili na oder. Ključno vlogo pri tem bo igrala ideja kolektiva in kolektivnega ustvarjanja situacije, ki šele v procesu pridobi predznak umetniškega. Na ta način se bomo približali tudi konceptu vzgoje preko umetnosti, preko doživljanja umetniških izkušenj, preko aktivnega posega vanje ali aktivnega zadovoljevanja potreb in umetniškega flowa.

Kako ne-pripraviti mladih na obisk gledališke predstave, delavnica

Špela Šinigoj (gledališka pedagoginja, SNG Drama Ljubljana)

Število udeležencev: do 40

Ste se že kdaj vprašali, o čem spregovoriti z mladimi in manj izkušenimi gledalci pred obiskom gledališke predstave, da jih pripravite na ogled, na da bi jim, morda nehote, postavili pravila, kako gledati uprizoritev? Morda včasih v pripravah razlagamo preveč, iz strahu, da mladina česa ne bi "razumela". Morda bi morali težišče spremljanja obiska in doživetja predstave preložiti raje na refleksijo. Na delavnici bomo na podlagi lastnih izkušenj ugotavljali napake pri pripravi ter na praktičnih primerih različnih predstav raziskovali možnosti, kako pripraviti mlade na ogled predstave in kako jim omogočiti, da bodo uprizoritve lahko spremljali skozi svoje oči.

Programi ljubljanskih kulturnih ustanov s področja gledališča

Ljubljanske ustanove s področja gledališča bodo program strokovnega posveta po 18. uri obogatile z raznovrstno kulturno ponudbo, ki bo udeležencem posveta po predhodni prijavi na voljo brezplačno ali po znižani ceni. Program bo objavljen sredi marca 2016.